

Samenvatting van LOWI-advies 2016-08

Verzoeker heeft geklaagd over een open brief in NRC, die volgens hem niet voldoet aan de wetenschappelijke vereisten. De open brief is ondertekend door een aantal personen. Belanghebbende is een van de ondertekenaars, en heeft volgens Verzoeker het initiatief voor de open brief genomen. In de klacht heeft Verzoeker aangevoerd dat in de open brief bewust verkeerde informatie wordt gegeven. De klacht bevat een uitgebreide analyse van de open brief en een gedetailleerde uitleg van Verzoekers standpunt.

De CWI heeft overwogen dat de inhoud van de open brief sterk is gerelateerd aan het onderwerp waarvoor Belanghebbende als hoogleraar is aangesteld en dat Belanghebbende zich als wetenschapper heeft gepresenteerd, zodat hij gehouden was aan de regels van wetenschappelijke integriteit. De CWI is bij de beoordeling uitgegaan van de informatie die bekend was op het moment van de open brief en heeft geconstateerd dat de open brief twee thema's bevat. Ten aanzien van het eerste thema heeft de CWI overwogen dat Belanghebbende zijn standpunt overtuigend heeft onderbouwd en ten aanzien van het tweede thema dat het onderscheid tussen twee verschillende onderwerpen en de bedoeling van de ondertekenaars beter hadden moeten worden omschreven. In die zin is er sprake van onzorgvuldigheid, maar zonder dat sprake is van een inbreuk op de wetenschappelijke integriteit. De controverse bevindt zich meer op het vlak van mening en stellingname en het is niet gebleken dat Belanghebbende verkeerd gebruik heeft gemaakt van methoden of empirische resultaten verkeerd heeft geïnterpreteerd.

Het Bestuur heeft in overeenstemming met het advies van de CWI de klacht ongegrond verklaard. Daarna heeft Verzoeker een verzoekschrift ingediend bij het LOWI.

Hieronder worden de meest relevante bezwaren van Verzoeker weergegeven:

- de CWI heeft de enige controleerbare bron van Belanghebbende beoordeeld als overtuigende onderbouwing, terwijl deze bron de informatie van Belanghebbende juist weerlegt. De CWI heeft de klacht onjuist geherinterpreteerd en ook de open brief anders en onjuist uitgelegd;
- de CWI is niet ingegaan op de in de klacht opgesomde verkeerd gebruikte methoden, heeft het grootste deel van de klacht niet behandeld en heeft geen inhoudelijk onderzoek gedaan. Twee stellingen uit de klacht die wel aan de orde zijn geweest, zijn niet beoordeeld aan de hand van de criteria uit de Klachtenregeling;
- het beginsel van hoor en wederhoor is geschonden. Zo werd het Verzoeker niet toegestaan om een schriftelijke reactie op het verzoekschrift te geven, zodat de hoorzitting grotendeels is besteed aan het bespreken van ruis in het verweer. Onwaarheden in het verweer zijn door Verzoeker aangetoond met bewijsstukken, die de CWI echter niet heeft beoordeeld;
- de procedure is niet binnen de voorgeschreven termijn afgerond, maar heeft langer geduurd;
- Verzoeker heeft uitgebreid uiteengezet waarom de inhoud van de open brief volgens hem onjuist is en gesteld dat Belanghebbende wist of had kunnen weten dat de open brief een verkeerde voorstelling van zaken gaf, net als de CWI. De klacht gaat uitdrukkelijk niet over meningen, maar over gebrek aan integriteit in de verspreiding van wetenschappelijke kennis.

Hieronder worden de meest relevante overwegingen uit het advies van het LOWI weergegeven:

- Verzoeker heeft een groot aantal stukken in het geding gebracht. In het CWI-advies is gemotiveerd toegelicht dat een aantal stukken buiten beschouwing is gelaten, of omdat ze alleen zijdelings te herleiden zijn tot de klacht of omdat ze informatie bevatten van ná de publicatie van de open brief. Het LOWI acht dit niet onredelijk;
- het LOWI is van oordeel dat de behandeling van klachten inzake wetenschappelijke integriteit een vorm van intern klachtrecht is, zodat het Bestuur, dat een bestuursorgaan is in de zin van artikel 1:1 van de Awb, naast de Klachtenregeling ook de bepalingen uit titel 9.1 van de Awb in acht moet nemen. Geen van deze regelingen schrijft voor dat een Klager schriftelijk moet kunnen reageren op een verweerschrift;
- verder is aan de eisen van artikel 9:10 van de Awb voldaan, door Verzoeker en Belanghebbende in de gelegenheid te stellen om te worden gehoord en door van dit horen een verslag op te maken. Ook is voldaan aan de Klachtenregeling door betrokkenen in elkaars aanwezigheid te horen, zodat zij konden reageren op wat de ander naar voren bracht;
- dat de CWI het standpunt van Verzoeker niet heeft overgenomen, betekent niet dat onvoldoende recht is gedaan aan het beginsel van hoor en wederhoor;
- de duur van de afhandeling van de klacht is in strijd met de Klachtenregeling en in strijd met artikel 9:11 van de Awb. Dat betekent dat het verzoek op dit punt gegrond is;
- voordat kan worden beoordeeld of enig handelen van een wetenschapper al dan niet voldoet aan de regels van wetenschappelijke integriteit, moet eerst worden vastgesteld of dit handelen wel binnen de reikwijdte van die regels valt. In dit verband heeft de CWI geconcludeerd dat het handelen van Belanghebbende binnen de reikwijdte van de regels van wetenschappelijke integriteit valt, maar het LOWI volgt de CWI hierin niet;
- uit verschillende eerdere adviezen van het LOWI blijkt de bestendige lijn dat “buitenuniversitaire activiteiten” onder omstandigheden kunnen vallen onder de werking van de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, namelijk wanneer deze activiteiten kunnen worden aangemerkt als wetenschapsbeoefening. Het enkele feit dat de handelingen worden verricht door een wetenschapper is niet genoeg om te kunnen toetsen aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, daarvoor is meer nodig. Dat Belanghebbende de open brief heeft ondertekend met zijn functie- en academische titels is dus niet van doorslaggevend belang;
- de vraag die voorligt, is of de hier aan de orde zijnde open brief naar zijn aard en inhoud kan worden gelijkgesteld aan wetenschappelijk onderzoek (of onderwijs) aan de universiteit. Alleen dan is er reden en ruimte voor toetsing aan de principes uit de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening;
- de hier aan de orde zijnde open brief is opgesteld naar aanleiding van zorgen over een bepaald onderwerp en bevat een oproep om af te zien van bepaalde besluitvorming. De open brief beschrijft hoe de situatie volgens de ondertekenaars is. De ondertekenaars proberen hiermee concrete besluitvorming te beïnvloeden;
- dit kan niet worden gelijkgesteld aan het formuleren van wetenschappelijke conclusies naar aanleiding van wetenschappelijk onderzoek. Niets in deze open brief wijst erop (of pretendeert) dat er wetenschappelijk onderzoek is verricht: er is geen wetenschappelijke probleemstelling geformuleerd, er wordt niet verwezen naar eerdere wetenschappelijke onderzoeksresultaten en

- een wetenschappelijke publicatie in een wetenschappelijk tijdschrift is duidelijk niet beoogd. Er wordt geen onderzoeksproces beschreven en een methodologische onderbouwing ontbreekt;
- ook voor het overige voldoet de hier aan de orde zijnde open brief niet aan de wezenlijke kenmerken van een wetenschappelijke publicatie of onderzoek: de open brief is niet gericht op het wetenschappelijk forum, noch gericht op een publiek van ontwikkelde leken met als doel wetenschappelijke vindingen onder de aandacht te brengen en uit niets blijkt dat de open brief is bedoeld om bij te dragen aan het verspreiden van wetenschappelijke kennis;
 - veeleer is sprake van een publiek pleidooi ten behoeve van een bepaalde zaak. Van de lezer van deze open brief kan redelijkerwijs worden verwacht dat hij beseft dat het niet gaat om een wetenschappelijke publicatie met de daarbij behorende wetenschappelijke nuanceringen, maar dat het gaat om een publicatie waarmee wordt getracht de mening van de ondertekenaars voor het voetlicht te brengen en daarover een publiek debat te voeren. Dat de open brief mede is ondertekend door enkele wetenschappers en dat de open brief in de online versie is voorzien van enkele noten, is onvoldoende om het stuk alsnog als wetenschapsbeoefening aan te merken;
 - uiteraard kan worden gediscussieerd over de vraag of de in de open brief verwoorde opvatting van de ondertekenaars al dan niet juist is. Het geëigende platform voor die discussie is echter de krant waarin de open brief is gepubliceerd. Het LOWI is uitgerust noch bevoegd om als arbiter op te treden in wetenschappelijke controversen en dat geldt des te meer voor niet-wetenschappelijke meningsverschillen;
 - het LOWI is van oordeel dat deze open brief niet kan worden gekwalificeerd als wetenschapsbeoefening en dat toetsing aan de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening niet aan de orde is. In die zin acht het LOWI het advies van de CWI, waarin een dergelijke toetsing wél heeft plaatsgevonden, onjuist. Aangezien het Bestuur de klacht ongegrond heeft verklaard, is er geen reden om het Bestuur te adviseren om dit oordeel te herzien. Wel adviseert het LOWI het Bestuur om in het definitieve besluit een gewijzigde reden voor de ongegrondverklaring op te nemen.

Het LOWI is van oordeel dat het verzoek, voor zover het is gericht tegen de duur van de afhandeling van de klacht, gegrond is. Het LOWI heeft het Bestuur geadviseerd om de Klachtenregeling aan te passen aan de termijnen zoals die door de Awb zijn voorgeschreven. Voor het overige is het verzoek ongegrond. Het LOWI heeft het Bestuur geadviseerd om in zijn definitieve besluit de ongegrondverklaring van de klacht te handhaven, maar om de reden dat deze open brief geen wetenschapsbeoefening is.

Het Bestuur heeft op 6 september 2016 een besluit genomen in overeenstemming met het advies van het LOWI.